

“بیرم ځاند” ی ناش ځانگړی... عوسمان حاجی مارف

گډوډترین و جوانترین پیکر به مارکس و نه نگلېس له ناوې استی شاری به رلینی پایتختی ئې مانیدا دانراوې. دانانی ئې و پیکرې به و مېستې نمایش نه کړاوې، که مارکس و نه نگلېس وېک نمونې دوو شېگډې و ابېری خې باتی پرلیتاریا به شېشې سېشالستی بناسرېن، بېکو بېگشتی به رجوازی له هېوې ئې و دایې وېنایک له سر مارکس و نه نگلېس بدات به دېستې و بیانناستې، که دوو بیرم ځاندی به توانا و به بایخې ئې مانین له بوارې فېلسفې و نابوریدا. هېېتې گومان له بیرم ځاندی ئې و دوو خې باتگډې و شېشېگډې نیې، بېام ئې وې مارکس و نه نگلېس نه یانتوانی له ئې مانیا به ردې وامی به ژیانیان بدن، هېکارېکې ئې و نه بوو که بیرم ځاند، بېکو هېکاری دوورخستې وېان له سر خې بات و کاری سیاسی و شېشېگډې انېان بوو له بېرانېر سیستې می سېرمایې داریدا.

با له وې گډوډین به رجوازی چېن پېناسې مارکس دېکات، سېر له وې دایې که سانېک له که مېست و چېپ و خې به مارکسیزانیش له ژر کاریگړی هېمان ئې و وېنایېدان، که به رجوازی مارکسی پې پېناسې دېکات. گېر بېشېکیان استې وې و هېا نه بېام له جړی مام ډې و بیرکردنې وېان له هېسوېانی سیاسیدا نیشانی دېدن، که پېیان وایې مارکس ماوې یېکی درېژ چېتې خې وېتې و له کدانې و شیکردنې و دراسې کردو و دواتر بهتې بیرم ځاندې سېرکې و تووی و هې، که وې ابېرکې خې باتی سېشالستی دېرکې وېت. ئېم وېنایې به و مانایې دېتوانین بېناسین، که پېیو ځاندی نه وان پراکتیک و فکر نابینت و له کیان جیا دېکاتې وې، یان دې وېت پېسې دې تې کامولی فکری تې و او بکات و دواتر به واتې ناو ناسنامې سیاسی خې و گروپکې یې و. بېیې یې کلایې نه ئې ولې وېت بېان له کدانې و شېکردنې و دراسې یې، به چېرېک فکر پېش پراکتیک دېخن. هېر به ئې و مېستېش دېچنې ناو دنیای ئې فکار و به وېنې بیرم ځاندې خېان نیشان دېدن، هېی خېان شېگډېرې و ئېرکې که سانی تر پراکتیککېان به ئې نجام بدن.

نه مسا له هېفتې مې نسور حکمت له لې ندهن باسې کم پېشکې شکرد و تېیدا مې بېستم بوو ئې و وونېکې مې و، که چېن به رجوازی مارکس وېک نابوریناسک دېناسېت، به هېمان شېو هېا وېنایک دواى سې سا زیاتری خې باتیان له یزکېانی کم نېزمی کرکېاریدا، به و

دست‌واژه‌ی چوون‌د‌ر‌و‌ی خ‌ی‌ان ل‌ حزب ا‌گ‌ی‌اند، ک‌ م‌ن‌س‌ور حکم‌ت “مارکسی‌کی هاو‌چ‌رخ”، ل‌ لای‌ک‌ سن‌ور‌ب‌ندی فکری سیاسی نا‌شن‌ی خ‌ی‌ان ل‌ ب‌ران‌ب‌ر چ‌ند با‌ب‌ت‌کی ک‌م‌ن‌یزمی کر‌کاریدا ا‌د‌گ‌ی‌ن‌ن، ل‌ لای‌ک‌ی ت‌ریش‌و‌و‌ خ‌ی‌ان ل‌ گ‌شتی‌تی با‌س‌ فکری‌کان‌ی م‌ن‌س‌ور حکم‌ت ناد‌ن. ه‌ر‌ب‌ی‌ نا‌چار‌بو‌ون و‌ک‌ “مارکسی‌کی هاو‌چ‌رخ” بی‌نا‌س‌ن‌ن. وا‌ت‌ ت‌ن‌ها نا‌سان‌دن‌ی حکم‌ت‌ و‌ک‌ مارکسی‌زان‌ک‌، ن‌ک‌ مارکسی‌کی پ‌راکتیکی و‌ ش‌گ‌.

پ‌داگری م‌ن‌ ل‌س‌ر‌ ی‌سی‌سی م‌ن‌س‌ور حکم‌ت ل‌و‌ شو‌ن‌و‌ی‌، ک‌ و‌ک‌ ئین‌سان‌ک‌ ل‌ د‌وران‌ی خ‌یدا چ‌ند‌ کار‌یگ‌ری جد‌ی ل‌س‌ر‌ با‌س‌ و‌ م‌س‌ل‌ فکری‌کان‌ د‌انا، ی‌ و‌ کار‌یگ‌ری و‌ ئ‌زمونی کاری سیاسی و‌ پ‌راکتیکی ک‌م‌نیستی ئ‌و‌ چ‌ند‌ ق‌ات زی‌ات‌ر بو‌ون ل‌ با‌س‌ فکری و‌ سیاسی‌کان‌ی. م‌ن‌س‌ور حکم‌ت مارکسی‌کی پ‌راکتیکی و‌ ش‌گ‌، ن‌ک‌ “مارکسی‌کی هاو‌چ‌رخ”. ب‌کار‌ه‌ن‌انی هاو‌چ‌رخ ما‌ن‌ای سو‌ان‌و‌ی ئ‌و‌ هاو‌ ک‌م‌ن‌ستان‌ی‌ ل‌ باز‌ن‌ی‌ک‌دا، ک‌ نا‌توان‌ن‌ ئ‌ام‌راز و‌ ئ‌ایند‌ و‌ پ‌داو‌یستی‌کان‌ی ش‌ی‌شی کر‌کاری ب‌رج‌ست‌ک‌ن‌و‌ ل‌ ژیا‌نی سیاسی خ‌شیان‌دا. م‌ن‌س‌ور حکم‌ت ه‌مان‌ و‌نا ل‌س‌ر‌ لین‌ن‌ د‌د‌ات، ک‌ مارکسی‌کی پ‌راکتیکی و‌ ش‌گ‌، نو‌وس‌راو‌کان‌ی لین‌ن‌ ئ‌و‌ ما‌نا و‌ پ‌گ‌ی‌ی‌ ه‌ی‌، ک‌ پ‌راکتیکی سیاسی د‌بات‌ پ‌ش‌و‌. ل‌ ب‌ران‌ب‌ر لین‌ندا ه‌تا ب‌رج‌وازی‌کان‌یش س‌ر‌سام‌ن‌ ب‌ د‌وری ا‌ب‌ری و‌ پ‌راکتیکی ش‌گ‌ان‌ی.

ه‌ر‌ ل‌ د‌و‌ای د‌ام‌ز‌ران‌دن‌ی حزبی ک‌م‌نیستی کر‌کاری ع‌راق‌و‌ ل‌ س‌ر‌ت‌ای ن‌و‌ت‌کان‌و‌ ک‌سان‌ک‌ ل‌س‌ر‌ بن‌مای ئ‌و‌ی باو‌ی‌ان ب‌ ا‌ب‌ری ئ‌وک‌ات‌ی حزب ن‌بو‌و‌، د‌و‌ای ک‌شم‌ک‌ش‌ک‌ ل‌ ی‌ز‌کان‌ی حزب چوون‌ د‌ر‌و‌ و‌ گ‌ای‌کی ت‌ریان‌ گ‌رت‌ ب‌ر‌ و‌ ب‌ ی‌ک‌م‌ ج‌ار دست‌واژه‌ی “مارکسی‌زم‌ی هاو‌چ‌رخ”ی‌ان ل‌ ب‌ران‌ب‌ر م‌ن‌س‌ور حکم‌ت‌دا ب‌کار‌ه‌ن‌ا. د‌وات‌ر گ‌ای‌کی ج‌یاواز ل‌ ک‌م‌ن‌یزمی کر‌کاری‌ان‌ گ‌رت‌ ب‌ر‌ و‌ تا ئ‌ستاش گ‌ای‌خ‌ی‌ان ن‌د‌زیو‌ت‌و‌ و‌ با‌س‌ک‌یش‌یان ل‌س‌ر‌ “مارکسی‌ هاو‌چ‌رخ” ن‌ما. ب‌ام‌ ئ‌و‌ی ج‌گ‌ای س‌رن‌ج‌ ک‌سان‌ک‌، ک‌ ل‌ ن‌و‌ت‌کان‌و‌ و‌ک‌ ه‌س‌و‌او‌ و‌ ا‌ب‌ری ک‌م‌ن‌یزمی کر‌کاری خ‌ی‌ان د‌ناس‌اند، خ‌ی‌ان ب‌ پ‌اب‌ند‌بو‌ون ب‌ د‌وری ا‌ب‌ری م‌ن‌س‌ور حکم‌ت‌ ت‌د‌اع‌ی د‌کرد‌و‌، ک‌چی د‌و‌ای سی‌سا زی‌ات‌ر ل‌ خ‌بات‌ی سیاسی‌ان ل‌ کو‌توپ‌ک‌دا و‌ ب‌ پ‌شین‌ی خ‌ست‌ن‌و‌ی با‌ب‌ت‌کی فکری سیاسی، ن‌ک‌ ل‌ ی‌ز‌کان‌ی ک‌م‌ن‌یزمی کر‌کاری چوون‌ د‌ر‌و‌، ب‌ک‌و‌ خ‌ریکن‌ د‌گ‌ن‌و‌ ب‌ بی‌رو‌ب‌چ‌ون‌ک‌، ک‌ پ‌ش‌سا‌نی ن‌و‌ت‌کان‌خ‌ی‌ان خ‌ن‌کان‌یان ل‌و‌ بی‌رو‌ب‌چ‌ونا‌ن‌ ق‌بو‌ کرد‌و‌. وا‌ت‌ خ‌ی‌ان ت‌واو‌ ب‌ب‌ری د‌ک‌ن‌ ل‌ ئ‌زمون‌ و‌ پ‌راکتیک‌ک‌، ک‌ زی‌ات‌ر ل‌ س‌ د‌ی‌ ل‌ بز‌و‌وت‌ن‌و‌ی ک‌م‌ن‌یزمی کر‌کاریدا ه‌یا‌نو‌وه‌. ه‌ب‌ت‌ ئ‌م‌ ئ‌ا‌و‌گ‌

لـ بـچوون و کاری سیاسیدا تاوان نیی و مافی هـرکـسـکـ ژیانی سیاسی خـی هـبـژـرـت و دیاری بکات، بـمـام پـمـوایـ دواى سی سا پـشیمان بوونـو و لـ خـتـکی فکری سیاسی، کـ تـجـرو بـیان کردوو و ناساندنی مـنـسور حکمـت وکـ “مارکسیـکی هاوچـرخ”، ئیتر ناتوانن جـگای متمانـی ئـو و بن، کـ وکـ ا بـرکـ چاویان لـ بکـرـت.

لـ استیدا کاتـک مـرـفـ نـزیک بـ هـمـو تـمـنی خـی بـ هـبـ دواى بـباز و بزووتنـو و نـریت و خـتـکی فکری سیاسی کـوتـبـت، ئیتر تازـ چـند تـمـن و کات و فرسـتی بـ دـمـنـتـو، تا خـت و بـباز و نـریتـکی تازـ بـگـرـتـبـر و بـرـو پـشـو و ی ببات؟! لـو شـگـرنگـتر ئایا مـرـفـ، کـ لـ بـشی هـرـ گـورـی تـمـنی بـسودی خـیدا ئـزمون و گـایـکی هـبـ هـبـژاردبـت و بـ هـبـدـردا چوبـت، ئاخـ چـی زـمانـتی ئـو دـکات دواى چـند سال دیسان لـ خـت و بـباز تازـ کـشی پـشیمان نـبـتـو و دیسان نـگـتـو و بـ خـی سفر؟!

بـجیا لـو ی هـر سـرنـجـک لـسـر و نـای “مارکسیزمی هاوچـرخ” لـسـر مـنـسور حکمـت دـدرـت، گـر هاوـ سامان کـریم کـم بـ دیقـتـو و سـرنـجی بدایـ، باش دـیـینی، کـ من خـی و دوو هاوـکـیم نـخـستـتـ یزبـندی ئـو کـسانـی پـناسـی مـنـسور حکمـت بـ “مارکسیستی هاوچـرخ” دـکـن و ئـو بـ هـبـ ئـو سـتـیـی منی بـرانـبـر بـ خـی لـکـداوـتـ، بـکـو دـمـم سـیرکـ لـو دایـ کـسانـکـیش هـن پـناسـی خـیان دـکـن بـ “مارکسیزمی هاوچـرخ”. ئـمـش بـ استی پـویستـ جـگای سـرنـجـکی قوـتر بـت لـسـر ئـو هاوـبـیان، چونکـ جگـ لـو ی پـشـوخت نیشانی بدن مـشـغـلـیان چـی، ئاشکرایـ بـ خـیاـتـک، کـ بـخـیان داناوـ “هاوچـرخن”. مانای ئـو یـ جگـ لـو ی خـیان وکـ ئـهلی فکر دـناسـنن، ناکـر مانایـکی تریان لـو رـبـگرین، چونکـ پـشـوخت بـیاریانـداوـ “مارکسیزمی هاوچـرخن”، نـکـ مارکسیـکی پراکتیکی. لـ باری غروری فکریـو بـ هیچ دـور و بـرهـمـکـ خـیان لـ پـشـهـمـو کـم نیست و گـرو پـکـو و دـبینـن. بـیـ پـویستی نـدـکرد هاوـ سامان ئـو نـد لـسـر فکر و پراکتیک بنوسـت و بـبـاست و چـپـدا بـکـو و تـ بـخـنـ لـسـر رـئـزمونی حزبی کـم نـیزمـی کرکـاری، چونکـ هـر بـ ناوی (ئـاستـکـیدا) دیارـ فکر و پراکتیک جیا دـکاتـو و لـ قوـبـایـی فکرـو ئـاستهـکی دـباتـ سـر پراکتیک. بـیـ ئـولـو یـتی کارکـانی، کـ بـ خـی داناوـ گوايـ خـریکی “نوسین و کتـب دـرکردن و لـکـدانـو و شیکردنـو و تـفسیرکردن” دـبـت. واتـ بـشـنگـری کردوو بـ ئـرکی خـی، کـ لـو بارـیـشـو و تا ئـستا جگـ لـ نـاـشـنی هیچـی تـری نـداوـ بـدـستـو. بـیـ دواى جـبـجـکردنی ئـرکـکـانی خـی، کـ نادیارـ کـی بـم ئـرکـ هـبـدـست و کـی تـکامولی دـکات، پاشان دـیـوت “پـلـیتـاریا بـشـنکاتـو و بـ

نـبوو کـ دواى چوونـو وى هـنـر بـ ئـران ئـنـجام درابـت، بـکو چـنـدين جـار بـ نـاردنـو وى هـزـيش بـ ئـران، يـکـتى هـمـيشـ لـ کـمـيندا بوو بـ پـلامـاردانى حزب، هـکارهـکـشى لـ بـنـدـا دژى کـمـنـيست بوون و دژى ئازادى بوـنى يـکـتى بوو، بـلام هـر جـار و پاساويـکى دادـتـاشى. لـ دواى هـهـبـزاردنـى شارـوانـيـکـانـو دـور يـکـى تر لـ کـشمـکـش و شـفـر شـتن بـ حزبى ئـمـ لـ لايـن يـکـتـيـو دـستى پـکـرد. سـرـتا هـهـش و بـيان دـرکـردنى ئاسايش، پاشان فاندنى هاوريـيـانى عـر بـزمان و دوا تـريـش هـرشى ۱۴/۷. سـيـر بـ حـزورى هاوـو سامان چـنـدين جـار باس و لـکـدانـو مان لـم بار يـو و کـردو، کـ يـکـتى بـهـر پاساويـک بوايـ، بـيار و پلانى هـبوو زـبـيـک لـ حزبمان بدات. نـوشـيـروان اشکاوانـ داني بـمـدا نا، لـو دانـيـشتنـ لـگـل نـوشـيـروان، ئـمـ هـموو بيانـو کانمان بـى و سازشمان کرد لـ پـناو ئـو وى بـر بـ هـرشـکـيان بـگـرين. بـمـام يـکـ ئـو کاتـى ئـمـ بيانـو کاني ئـوانمان بـى، بـياري دا لـمان بدرت.

بـچى هـردواى ئـو ووداوـ بـ دوو مانگ کـجـلسـى اـبـرى هـردوو حزب بـ ئامادـيـ هاوـو سامان و خودى منصور حـيـکـمـت يـک بـ هـسـنگـانـدى ئـو ووداوـ و چى کردن بـرپا کرا، گـر هاوـو سامان ئـو کار بـ هـسـنگـانـى کوشند دـزانـت، بـ حـرفـهـکـى نـگوت، کـ بـنى ئـم قسانـى لـ بـت. کـچى ئـستا چوـتـ دـرـو و لـو دوورـو و ئـيـوى نـيـشانـ بـگـر و مـسـئـوليـتى ئـو هـرشـى يـکـتى بختـ سـر حزب و هاوـويـانى تـرى، بـو پاساويـ چوونکـ ئـو ئاگاي لـ نـبوو. ئايا هاوـو سامان ئاگاي لـو نـبوو کـ حـکـا بـرنامـيـکى هـبوو بـ ناوى (اـبـرانى کـمـنـيست لـناو خـبـکـدا) و چـنـدين جـار هـزى ناردـو بـ ئـيران؟ ئـمـ بـ جـددى زـر ئـپـرتـنـيستى و جـگـاي داخ و ئـسـفـهـ! ئايا نـبـونى ئـو لـ مـکـتـبـى سياسى پاساوـ بـ ئـم مـسـلـلـيـهـ؟! ئايا ۲۲ سا کات پـويـست بوو تا هاوـو سامان بـم هـسـنگـانـدى قوـو بـگات؟

ئـگـر ئـو کاتـ هاوـو سامان مـکـتـبـ سياسى نـبوو، خـ لـ بـيست سايـ دواى ئـو ووداوـ نـک مـکـتـبـ سياسى، بـکو سـرـکـى م.س. و سـکـرتـرى کـمـيتـى ناوـنـديـش بوو، چـنـدين کـنـگـر و پـلنـيـم و کـبوونـو وى مـکـتـبـ سياسى و کادران و هـتـد. ئـنـجام دراوـ و بـ نووسين بـچوون و لـکـدانـو و ئاـوـگـگـ کراوـ. بـاـستى سـمـرـيـ، لـ ماوـى ئـو بـيست ساـدا هـيچ کاتـک ئـم تـوانـيـنى نـدرکاندو و تـنانـت ناـاـستـوـخـش ئامـاژ يـکـى لـم جـرـى نـبوو.

هاوـو سامان لـ سـرـتـاي نوـسـينـکـيدا و نـيـشانـدـات کـ ئامادـى جـدـل و خـنـگـرتـن، بـمـام شـواـزـک کـ ئـو پـيـيـو وى لـکـردو و نـ

جەدەل و نە ئىخەنگەرتن، جەدەل و ئىخەنگەرتن خەلى لىخەيدا ئىركەكى زەرورى كەم ئىستەكان و خەباتى چىنايەت، بىلەم بىر مەرجە كەسەكان خەيان لى دەى ئىو كەشمەكەشاندا قەرارىان گەرتە و ۋوۋى لى يەكگەرتن و گەشەى خەباتى كەم ئىستەكان و ھەكگەرتنى بىرەستەكانى پەشەۋى خەباتى چىنايەتەن بىت. بىلەم ئىۋەى سامان كەرىم ئىستەقەلى لىكەردە، شىۋازەكە بى ئىستەپاكى خەباتى شەخسى خەلى لى ئابەردەۋ. ئىمەشى بى غەرورەكەۋە كەردەۋە، كە بىكەۋەكە "بىرەندىك" چاۋى لى بىكەت. نەمۇنەى ئىمە جەدەل و ئىخەنگەرتنى لى چەندە ساۋى ئابەردەۋدا لىسەر مەسەلەكانى ۋەكە يەفراندەم، جەنگى مۇسە و كەكەنا، ئىۋەى سەلمەندە، كە ئىۋە بى دۋاى "ئەى شەخسى" خەيەۋەيەتى، لىكە اتەكەدا بى دەيان لاپەرە ۋەلەم بى بىچەنەكانىدا ئىشكراۋەتەۋە، كەچى تازەبەتازە بى تەخەرىفەردنى باسەكەنەۋە ئەى خەلى دۋوبارە دەكەتەۋە. بىيە ھەر جەدەلەكە لىكەگە ھەۋە سامەندا كۋەتەنى ئاۋە لى دەستەۋەندا.

بى دەنىيەۋە ئىمە پەشۋازى لى ھەسەنگەندى ئىۋەتى خەباتى ئابەردەۋى ھەزەب و جەۋەنەۋەكەمان دەكەين و لىۋەش نەترەين ھەۋە و كەمۇكەرتىەكانەمان چە بوۋە، چەنكە ئىمە بى ئىمە پەداۋىستىەكى بەردەنە پەشەۋەى خەباتى چىنايەتى و كەمەلەيەتە. تەنەتە خەشمان بى بىرەرسىار لى ھەمۇۋە لايەنە باش و خەپەكانەمان دەزانەن و بى كەردەۋەش بەردەۋەم ھەزەب و بزوۋتەۋەكەمان لى بەردەم ئىخەندا دانەۋە. بىلەم ئىۋەى سامان كەرىم دەستە بى بەردەۋە، خەدەزەنەۋەيە لى بىرەرسىارەتى مەژۋىەكى ۲۷ سەۋە و گۋاىە بى پەشىمان بوۋەۋەى لى نەكاۋە بى پەشەندەدا لى كەمەنەزمى كەكەرى و خەھەخەستەنى ۋەكە "بىرەندەك" دەتەۋەتە لىمە بىرەرسىارەتىە زەگەرى بىتە. ئىمەش ھەقىقەتە سەرەكى ئىۋە جەنگەيە، كە لى نەۋەنە"تەپەر و پەراكتەدا" بىلەۋە خەستە. كەبەندەكەش كە لى پەدەچەنەۋەيدا بىرەنەبەر بى مەژۋەى كەر و خەباتى گەتەپەبەر، ئىۋە ئەنەجەمەمان پەدەتە، كە تەنە ۋەكەشى ۋەدەۋ دەبەنەتە و لى ھەمان ۋەكەشىا تەفسەرى دەكەتە. بىمە جەرەش نەكە نە"شەكەگە"، بىگەرە "بىرەندە"كەشى لى خەلى جەرامكەردەۋە.

كەتەيە تەمۇزى ۲۰۲۲